

Franciszek Mróz, Łukasz Mróz

Koronacje papieskie¹ wizerunków Najświętszej Maryi Panny w Polsce w latach 1990–2011

Wstęp

Koronacja łaskami słynącego wizerunku Matki Bożej jest jednym z przejawów czci, jaką Kościół katolicki oddaje Najświętszej Maryi Pannie, a także wyrazem wdzięczności za otrzymane za Jej pośrednictwem łaski i dobrodziejstwa Boże. Przez obrzęd koronacji wizerunków maryjnych Kościoł wyznaje, że „słusznie się uważa i wzywa Najświętszą Maryję Pannę jako Królową, ponieważ Maryja jest Matką Syna Bożego i Króla mesjańskiego (...), Towarzyszką Odkupiciela (...), doskonałą Uczennicą Chrystusa (...) i najwybitniejszym Członkiem Kościoła”².

Kongregacja do spraw Sakramentów i Kultu Bożego na polecenie papieża Jana Pawła II ustaliła, że należy koronować tylko „malowane albo rzeźbione wizerunki Najświętszej Maryi Panny”, „do których wierni zwracają się z tak wielką ufnością w pomoc Matki Bożej, że otacza je sława, a miejsca, gdzie są czczone, stały się ośrodkami kultu liturgicznego i chrześcijańskiej gorliwości”³. Kongregacja wykluczyła z koronacji wizerunki świętych i błogosławionych, w przypadku zaś obrazów Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus nakazuje koronować oba wizerunki⁴.

Obrzędu koronacji wizerunku Matki Bożej dokonuje zwykle biskup diecezjalny według obrzędów zawartych w Pontyfikale Rzymskim. W odniesieniu do łaskami słynących wizerunków Najświętszej Maryi Panny o znaczeniu krajowym lub co najmniej regionalnym, może zostać przeprowadzona koronacja „w imieniu i powagą Papieża” po otrzymaniu stosownego zezwolenia od Kongregacji Kultu Bożego⁵.

Warto na wstępie przytoczyć słowa bł. Jana Pawła II wypowiedziane na Jasnej Górze 19 czerwca 1993 r. podczas koronacji cudownych obrazów Matki Bożej z sanktuariów w: Brdowie, Lubaczowie, Stoczku Warmińskim i Zielenicach. Słowa te doskonale podkreślają i doceniają akt koronacji wizerunków maryjnych: „Kiedy w liturgicznym akcie koronacji obrazów, wkładamy koronę na głowę Jezusa –

Jezusa jako Syna Maryi na Jej rękach – mamy przed oczyma tę ewangeliczną prawdę o królowaniu Chrystusa. A w zjednoczeniu z prawdą o królowaniu Chrystusa wyłania się przed oczyma naszej wiary również prawda o królowaniu Maryi. (...). Różne ludzkie wspólnoty doświadczają macierzyńskiego królowania Maryi, które przybliża w nich królestwo Chrystusa. Owo doświadczenie łączy się z miejscami, świątyniami, obrazami. Gdy we wspólnocie Ludu Bożego owo doświadczenie królowania Maryi nabierze przez wiarę pokoleń szczególnej dojrzałości, wówczas rodzi się pragnienie wyrażenia tego aktem liturgicznym. I Kościół, po stwierdzeniu słuszności tego pragnienia, dokonuje aktu koronacji”⁶.

Papieskie koronacje wizerunków Matki Bożej – rys historyczny

Zwyczaj przedstawienia Matki Bożej ozdobionej koroną królewską oraz otoczonej orszakiem aniołów i świętych upowszechnił się od czasów Soboru Efeckiego (431 r.). Już w VIII w. znany był zwyczaj ozdabiania wieńcami lub koronami wizerunków maryjnych, a także praktyka ofiarowywania korony jako daru wotywnego⁷. W 732 r. papież Grzegorz III (731–741) przeznaczył złotą koronę, wysadzaną diamentami dla obrazu Najświętszej Maryi Panny w oratorium św. Piotra w Rzymie⁸. Papież Grzegorz IV (827–844) w 838 r. ofiarował z kolei złotą koronę dla wizerunku Matki Bożej, znajdującego się w kościele św. Kaliksta w Rzymie⁹.

Zwyczaj koronowania łaskami słynących wizerunków Matki Bożej upowszechnił się dopiero w okresie odnowy potrydenckiej. Inicjatorem tego zwyczaju był kaznodzieja kapucyński o. Hieronim Paolucci di Calboli da Forli (1522–1620), który w kazaniach zachęcał wiernych do zbierania złota, srebra i kamieni szlachetnych na korony dla Matki Bożej i Dzieciątka Jezus. Dzięki jego inicjatywie w 1595 r. ukoronowano wizerunek Najświętszej Maryi Panny w Cremonie, a w 1600 r. w Parmie. Działalność o. Hieronima wpłynęła także na postawę jego przyjaciela – hrabiego Aleksandra Sforza Pallavicino z Borgonovo, który w 1636 r. zapisał w testamencie Kapitulie Watykańskiej św. Piotra na Watykanie dobra i winnice ze wskazaniem, aby z ich dochodów przeznaczono środki na sprawienie złotych koron najświetniejszych wizerunków Najświętszej Maryi Panny. Stolica Święta, przyjmując zapis Sforzy, nadała Kapitulie wyłączne prawo koronowania cudownych wizerunków maryjnych. Pierwszym obrazem, który otrzymał złote korony z funduszu 25 sierpnia 1631 r. był obraz Santa Maria della Febbre, znajdujący się bazylice św. Piotra na Watykanie. W następnych dziesięcioleciach ukoronowano cudowne obrazy w Rzymie i na terytorium Włoch. Do końca XIX w. Kapituła Watykańska wydała przeszło 400 dekretów koronacyjnych, zaś na korony przeznaczyła ponad 50 tys. lirów¹⁰. Do lat 50. XX w. w Kościele katolickim uroczystie koronowano ponad 1500 wizerunków maryjnych – najwięcej we Włoszech, Francji i Hiszpanii¹¹.

Rozwijany od XVII w. obrzęd koronacji wizerunków Najświętszej Maryi Panny (*Ordo coronandi Imaginem Beatae Mariae Virginis*) został w 1897 r. włączony przez Kongregację Obrzędów do Pontyfikatu Rzymskiego¹². W 1981 r. papież Jan Paweł II zatwierdził i polecił ogłosić nowy „Obrzęd koronacji wizerunku Najświętszej Maryi Panny” przygotowany przez Świętą Kongregację do spraw Sakramentów i Kultu Bożego. Konferencja Episkopatu Polski przyjęła przekład polski Obrzędu koronacji dekretem z dnia 27 czerwca 1984 r.¹³

Powszechnie przyjmuje się, że pierwszym koronowanym za zgodą Stolicy Świętej wizerunkiem Matki Bożej w Polsce (i zarazem pierwszym poza granicami Włoch) była cudowna ikona Najświętszej Maryi Panny w kościele Paulinów na Jasnej Górze. Uroczystość koronacyjna odbyła się 8 września 1717 r. za zgodą papieża Klemensa XI. Złote korony na jasnogórski wizerunek nałożył biskup Krzysztof Szembek w zastępstwie nuncjusza apostolskiego ks. Hieronima Grimaldiego.

Warto jednak w tym miejscu przypomnieć o koronacji obrazu Matki Bożej Łaskawej – Patronki Warszawy, znajdującym się obecnie w kościele Jezuitów na Starym Mieście w Warszawie. Obraz ten przywiózł z Rzymu do Warszawy w 1651 r. arcybiskup Jan de Torres, nuncjusz papieża Innocentego X i ofiarował go Janowi Kazimierzowi. Król z kolei przekazał wizerunek pijarom, którzy umieścili obraz w kościele św. św. Prima i Felicjana przy ul. Długiej. W dniu 24 marca 1651 r. arcybiskup Jan de Torres, w obecności pary królewskiej pobłogosławił złotą koronę ofiarowaną przez mieszkańców Warszawy, a następnie nałożył ją na cudowny obraz Matki Bożej Łaskawej. Koronacja ta została dokonana za zgodą papieża Innocentego X, jednak bez urzędowego dekretu Kongregacji Obrzędów¹⁴.

Do końca XVIII w. na ziemiach polskich uroczystości koronowano papieskimi koronami 29 wizerunków Matki Bożej¹⁵. Ostatnim wizerunkiem koronowanym w XVIII w. był cudowny obraz Świętej Rodziny – św. Józefa w Kaliszu. W okresie rozbiorów (lata 1800–1918) za zgodą Stolicy Świętej koronowano jedynie 12 wizerunków Najświętszej Maryi Panny, w okresie II Rzeczypospolitej (1919–1939) – 21, zaś w latach 1945–1992 – 97¹⁶.

W opracowaniu dokonano analizy koronacji na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej wizerunków Najświętszej Maryi Panny w Polsce w latach 1990–2011. Wykaz koronowanych wizerunków maryjnych (tab. 1) został opracowany w oparciu o czasopisma urzędowe wydawane przez poszczególne diecezje Kościoła rzymskokatolickiego, a także schematyzmy oraz informatory diecezjalne i prowincjalne. Bardzo cenne okazały się także wywiady z kustoszami sanktuariów w trakcie badań terenowych, które przeprowadzono w latach 2005–2011.

Autorzy zdają sobie sprawę, że przyjęta periodyzacja może wzbudzać wątpliwości. W wybraniu okresu badawczego (lata 1990–2011) zasadnicze znaczenie miała kontynuacja badań prowadzonych przez A. Witkowską OSU na początku lat 90. XX w., dotyczących uroczystych koronacji wizerunków maryjnych na ziemiach polskich

Tab. 1.
Koronacje i rekoronacje papieskie (na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej) wizerunków Matki Bożej w Polsce w latach 1990–2011

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wezwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Data (miejsce) koronacji	Koronator
1.	Włodawa–Orchtówek	siedlecka	św. Jana Jaimuznika	obraz Matki Bożej Pocieszenia	zakonny (Zakon Braci Mniejszych Kapucynów)	2 września 1990 r.	abp Józef Kowalczyk
2.	Łukawiec	zamojsko-lubaczowska	Objawienia Pańskiego	obraz Matki Bożej Łukawieckiej (obraz Matki Bożej Niepokalanej z Tartakowa)	diecezjalny	3 czerwca 1991 r. (Lubaczów)	papież Jan Paweł II
3.	Kielce	kielecka	Wniebowzięcia NMP	obraz Matki Bożej Łaskawej	diecezjalny	3 czerwca 1991 r.	papież Jan Paweł II
4.	Łomża	łomżyńska	św. Michała Archanioła	obraz Matki Bożej Łomżyńskiej – Matki Pięknej Miłości	diecezjalny	4 czerwca 1991 r.	papież Jan Paweł II
5.	Elk	elcka	św. Wojciecha Biskupa i Męczennika	figura Matki Bożej Fatimskiej	diecezjalny	6 czerwca 1991 r. (Oliszyn)	papież Jan Paweł II
6.	Kalisz–Niedźwiady	kaliska	kaplica ss. karmeliterek bosych pw. Imienia Maryi i św. Józefa	obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy	zakonny (ss. karmelitanki bose)	7 czerwca 1991 r. (Wrocławek)	papież Jan Paweł II
7.	Wadowice	krakowska	pw. św. Piotra Apostoła	figura Matki Bożej Fatimskiej	diecezjalny	14 sierpnia 1991 r.	papież Jan Paweł II
8.	Radomyśl nad Sanem	sandomierska	św. Jana Chrzciciela	obraz Matki Bożej Bolesnej	diecezjalny	15 września 1991 r.	abp Ignacy Tokarczuk
9.	Pińczów	kielecka	Nawiedzenia NMP	obraz Matki Bożej Mirowskiej	zakonny (Zakon Braci Mniejszych)	14 czerwca 1992 r.	abp Józef Kowalczyk
10.	Zakopane–Wiktoriałówki	krakowska	Dom Zakonny św. Józefa w Małym Cichym	figura Matki Bożej Królowej Tatr	zakonny (dominikanie)	2 sierpnia 1992 r.	kard. Franciszek Macharski
11.	Kraków – Nowa Huta Bieńczyce	krakowska	Matki Bożej Królowej Polski	figura Matki Bożej Fatimskiej	diecezjalny	13 września 1992 r.	abp Stanisław Nowak
12.	Dartowo	koszalińsko-kołobrzewska	Matki Bożej Częstochowskiej	figura Matki Bożej Fatimskiej	zakonny (Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych)	2 czerwca 1993 r. (Rzym)	papież Jan Paweł II
13.	Pasierbiec	tarnowska	Matki Bożej Pocieszenia	obraz Matki Bożej Pocieszenia	diecezjalny	28 sierpnia 1993 r.	bp Józef Życkiński

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wezwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Data (miejsce) koronacji	Koronator
14.	Bielsko-Biała Hałcnów	bielsko-żywiecka	Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny	figura Matki Bożej Bolesnej	diecezjalny	26 września 1993 r.	kard. Franciszek Macharski, abp. Stanisław Nowak i bp Tadeusz Rakoczy
15.	Kraków-Podgórze	krakowska	Matki Bożej Nieustającej Pomocy	obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy	zakonny (redemptoryści)	26 czerwca 1994 r.	kard. Franciszek Macharski
16.	Tomaszów Lubelski	zamojsko-lubaczowska	Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny	obraz Matki Bożej Szkapierznej	diecezjalny	17 lipca 1994 r.	abp. Józef Kowalczyk
17.	Wrocław	wrocławska	św. Karola Boromeusza	obraz Matki Bożej Łaskawej	zakonny (Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych)	11 września 1994 r.	kard. Antonio María Javierre Ortas; kard. Henryk Gulbinowicz
18.	Wieliczka	krakowska	Stygmatów św. Franciszka z Asyżu	obraz Matki Bożej Łaskawej – Księżnej Wielickiej	zakonny (Zakon Braci Mniejszych)	4 czerwca 1995 r.	kard. Franciszek Macharski
19.	Białystok	białostocka	Wniebowzięcia NMP (katedralna)	obraz Matki Bożej Miłosierdzia – kopia obrazu Matki Bożej Ostrobramskiej	diecezjalny	5 czerwca 1995 r.	kard. Franciszek Macharski, kard. Henryk Gulbinowicz, abp. Audrys Baczkis oraz abp. Stanisław Szynecki
20.	Studzieniczna	elcka	Matki Bożej Szkapierznej	obraz Matki Bożej Studzienicznej	diecezjalny	17 września 1995 r.	kard. Józef Giemp
21.	Twardogóra	kaliska	Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	figura Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	Towarzystwo św. Franciszka Salezego (salezianie)	24 września 1995 r.	abp. Józef Kowalczyk
22.	Jarosław	przemysko-war-szawska obrządku grekokatolickiego	Przemienienia Pańskiego	cudowna ikona Matki Bożej „Myoserdia Dweri”	diecezjalny	18 sierpnia 1996 r.	kard. Achille Silvestrini
23.	Myszków-Mrzygłód	częstochowska	Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej, Królowej Różańca Świętego	obraz Matki Bożej Różańcowej	diecezjalny	25 sierpnia 1996 r.	kard. Adam Józef Małda z Detroit

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wzwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Data (miejsce) koronacji	Koronator
24.	Dębowiec	rzeszowska	św. Bartłomieja	figura Matki Bożej Płaczącej	zakonny (Zgromadzenie Misionarzy Matki Bożej z La Salette – saletyni)	15 września 1996 r.	abp Józef Kowalczyk
25.	Wrocław	wrocławska	św. Jana Chrzciciela (katedralna)	obraz Matki Bożej Adorującej	diecezjalny	30 maja 1997 r.	papież Jan Paweł II
26.	Krzyszów	legnicka	Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	obraz Matki Bożej Laskawej	diecezjalny	2 czerwca 1997 r. (Legnica)	papież Jan Paweł II
27.	Gniezno	gnieźnieńskiej	Wniebowzięcia NMP	obraz Matki Bożej Pocieszenia Matki Bożej Pani Gniezna	zakonny (Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych)	3 czerwca 1997 r.	papież Jan Paweł II
28.	Skulsk	wrocławska	Narodzenia NMP	figura Matki Bożej Bolesnej	diecezjalny	3 czerwca 1997 r. (Gniezno)	papież Jan Paweł II
29.	Haczów	przemyska	Wniebowzięcia NMP	figura Matki Bożej Bolesnej	diecezjalny	10 czerwca 1997 r. (Krosno)	papież Jan Paweł II
30.	Jaśńska	przemyska	św. Katarzyny Aleksandryjskiej	obraz Matki Bożej Królowej Nieba i Ziemi	diecezjalny	10 czerwca 1997 r. (Krosno)	papież Jan Paweł II
31.	Wielkie Oczy	przemyska	Niepokalanego Poczęcia NMP	obraz Matki Bożej Wniebowzięcia – Pocieszycielki Strapionych	diecezjalny	10 czerwca 1997 r. (Krosno)	papież Jan Paweł II
32.	Miedzna	drohiczyńska	Zwiastowania NMP	obraz Matki Bożej Młodzieńskiej – Pocieszycielki Strapionych	diecezjalny	22 czerwca 1997 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
33.	Lubiszewo Tczewskie	pelplińska	Trójcy Świętej	figura Matki Bożej Pocieszenia – Matki Bożej Lubiszewskiej	diecezjalny	31 sierpnia 1997 r.	abp Józef Kowalczyk i bp Jan Bernard Szlaga
34.	Trzebinia	krakowska	Najświętszego Serca Pana Jezusa	figura Matki Bożej Fatimskiej	księża salwatorianie	13 września 1997 r.	kard. Franciszek Macharski
35.	Cieszyn	bielsko-żywiecka	św. Marii Magdaleny	obraz Matki Bożej Cieszyńskiej	diecezjalny	7 października 1997 r.	bp Tadeusz Rakoczy
36.	Kościerzyna	pelplińska	Świętej Trójcy	obraz Matki Bożej Kościeliskiej Królowej Rodzin	diecezjalny	16 maja 1998 r.	Józef Kowalczyk i bp Jan Bernard Szlaga

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wezwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Data (miejscie) koronacji	Koronator
37.	Jamna	tarnowska	Dom św. Jacka	obraz Najświętszej Dziewicy Maryi – Matki Niezawodnej Nadziei	zakonny (dominikańskie)	3 czerwca 1998 r.	papież Jan Paweł II
38.	Warszawa Powsin	warszawska	św. Elzbiety	obraz Matki Bożej Teśkniącej	diecezjalny	28 czerwca 1998 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
39.	Skrzyńsko	radomska	św. Wojciecha	obraz Matki Bożej Staro-skrzyńskiej	diecezjalny	6 września 1998 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
40.	Wejherowo	św. Anny	Matki Bożej Wejherowskiej	obraz Matki Bożej Wejherowskiej	zakonny (Zakon Braci Mniejszych)	5 czerwca 1999 r.	papież Jan Paweł II
41.	Warszawa	warszawska	Najświętszego Zbawiciela	obraz Matki Bożej Zwycięskiej	diecezjalny	13 czerwca 1999 r.	papież Jan Paweł II
42.	Jaworzno Osiedle Stałe	sosnowiecka	Matki Bożej Nieustającej Pomocy	obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy	diecezjalny	14 czerwca 1999 r.	papież Jan Paweł II
43.	Wadowice	krakowska	Ofiarowania NMP	obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy	diecezjalny	16 czerwca 1999 r.	papież Jan Paweł II
44.	Czarna	radomska	Nawiedzenia NMP	obraz Matki Bożej Wychowawczyni	Stowarzyszenie Apolitoistwa Katolickiego (pallotyń)	5 września 1999 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp oraz bp Edward Materski i bp Jan Chrapek
45.	Czarny Potok	tarnowska	św. Marcina	obraz Matki Bożej Bolesnej	diecezjalny	12 września 1999 r.	bp Wiktor Skworec
46.	Katowice-Bogucice	katowicka	św. Szczepana	obraz Matki Bożej Bogucickiej	diecezjalny	4 czerwca 2000 r.	abp Józef Kowalczyk
47.	Rudy	gliwicka	Wniebowzięcia NMP	obraz Matki Bożej Pokornej	diecezjalny	4 czerwca 2000 r.	abp Józef Kowalczyk
48.	Biała Rawska	łowicka	św. Wojciecha	obraz Matki Bożej	diecezjalny	12 czerwca 2000 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
49.	Rajgród	ełcka	Narodzenia NMP	obraz Matki Bożej Królowej Rodzin	diecezjalny	5 sierpnia 2000 r.	bp Wojciech Zięba
50.	Lubasz	poznanańska	Narodzenia NMP	obraz Matki Bożej Lubaskiej Królowej Rodzin	diecezjalny	3 września 2000 r.	abp Józef Petz
51.	Domaniewice	łowicka	św. Bartłomieja Apostoła	obraz Matki Bożej Pocięzcielki Strapionych i Matki Pięknej Miłości	diecezjalny	8 września 2000 r.	abp Józef Kowalczyk
52.	Wąsowo	łomżyńska	Narodzenia NMP	obraz Matki Bożej Wąsowskiej	diecezjalny	8 września 2000 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wzwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Data (miejsce) koronacji	Koronator
53.	Zamość	zamojsko-lubaczowska	Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła	obraz Matki Bożej Opieki Odwachowskiej	diecezjalny	9 września 2000 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
54.	Żuromin	plocka	św. Antoniego z Padwy	obraz Matki Bożej Łaskawej	diecezjalny	10 września 2000 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
55.	Kraków	krakowska	św. Katarzyny Aleksandryjskiej	malowidło ścienne przedstawiające Matkę Bożą z Dzieciątkiem w otoczeniu świętych Augustyna i Mikołaja z Tolentynu	zakonny (augustianie)	9 grudnia 2000 r.	kard. Franciszek Macharski
56.	Parczew	siedlecka	św. Jana Chrzciciela	obraz Matki Bożej Parczewskiej z gruszką	diecezjalny	6 maja 2001 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp, bp. J. W. Nowak
57.	Lipsk n. Biebrzą	ełcka	Matki Bożej Anielskiej	obraz Matki Bożej Bazylianki	diecezjalny	2 sierpnia 2001 r.	abp Józef Michalik
58.	Krasnybór	ełcka	Zwiastowania NMP	obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem	diecezjalny	8 września 2001 r.	bp Edward Samsel, współkoronatorzy: bp Aleksander Kaszkiewicz, bp Antoni Dziemianko i bp Tadeusz Zawistowski
59.	Ropczyce	rzeszowska	Przemienienia Pańskiego	figura Matki Bożej	diecezjalny	16 września 2001 r.	bp Kazimierz Górny
60.	Kościelna	pełpińska	Trójcy Świętej	figura Matki Bożej Bolesnej	zakonny (siostry niepokalanek)	8 czerwca 2002 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
61.	Kraków	krakowska	św. Szczepana	obraz Matki Bożej Pocieszenia	diecezjalny	12 września 2002 r.	kard. Franciszek Macharski
62.	Łowicz	łowicka	Wniebowzięcia NMP	obraz Matki Bożej Łowickiej	diecezjalny	5 października 2002 r.	abp Józef Kowalczyk
63.	Turza Śląska	katowicka	Matki Bożej Fatimskiej	obraz Matki Bożej Fatimskiej	diecezjalny	13 czerwca 2004 r.	abp Józef Kowalczyk
64.	Pajęczno	częstochowska	Wniebowzięcia NMP	obraz Pałęczanńskiej Matki Kościola	diecezjalny	28 maja 2005 r.	kard. Stanisław Nagy
65.	Skarżysko-Kamienna	radomska	Matki Bożej Ostrobramskiej	obraz Matki Bożej Ostrobramskiej	diecezjalny	2 lipca 2005 r.	abp Henryk Gulbinowicz, kard. Franciszek Macharski, abp Józef Michalik i abp Stanisław Nowak

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wzwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Data (miejsce) koronacji	Koronator
66.	Wielki Zaborzański	poznańska	św. Wojciecha	figura Matki Bożej Ucieczki Grzeszników	diecezjalny	3 lipca 2005 r.	abp Edward Nowak, kard. Joachim Meisner i abp Stanisław Gądecki
67.	Łask	łódzka	Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i Świętego Michała Archanioła	obraz Matki Bożej Łaskiej	diecezjalny	25 września 2005 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
68.	Piotrków Trybunalski	łódzka	św. Franciszka Ksawerego	obraz Matki Bożej Trybunalskiej	zakonny (jezuici)	26 maja 2006 r.	papież Benedykt XVI
69.	Kraków-Kazimierz	krakowska	Bożego Ciała	obraz Matki Bożej z Jabłuszkciem	zakonny (kanonicy regularni)	13 maja 2007 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp, kard. Franciszek Macharski i kard. Stanisław Dziwisz
70.	Włoszczowa	kielecka	Wniebowzięcia NMP	obraz Matki Bożej Opiekunki Rodzin	diecezjalny	3 czerwca 2007 r.	kard. Henryk Gulbinowicz, bp Kazimierz Ryczan
71.	Bęczkowie	częstochowska	Zesłania Ducha Świętego	obraz Matki Bożej Pocięszczenia	zakonny (o. szensztacy)	8 września 2007 r.	kard. Stanisław Dziwisz i abp Stanisław Nowak
72.	Kaków-Godów	radomska	św. Maksymiliana Kolbego	obraz Matki Bożej Bolesnej – Pani Gór Świętokrzyskich	diecezjalny	15 września 2007 r.	Prymas Polski, kard. Józef Glemp
73.	Wrocław – Muchobór Wielki	wrocławska	św. Michała Archanioła	figura Matki Bożej Dobrego Uśmiechu	diecezjalny	29 września 2007 r.	abp Marian Golebiewski
74.	Szczyrk	bielsko-żywiecka	Matki Bożej Królowej Polski	obraz Matki Bożej Królowej Polski Pani Beskidu Śląskiego	zakonny (salezianie)	21 września 2008 r.	kard. Stanisław Dziwisz
75.	Będzin-Koszelew	sosnowiecka	św. Barbary	obraz Matki Bożej Częstochowskiej	diecezjalny	1 czerwca 2009 r.	bp Grzegorz Kaszak
76.	Jordanów	krakowska	Przenajświętszej Trójcy	obraz Matki Bożej Trudnego Zawierzenia	diecezjalny	9 października 2010 r.	kard. Antonio Ganizares Liovera oraz kard. Stanisław Dziwisz
77.	Głogówek	opolska	św. Bartłomieja	figura Matki Bożej Loretańskiej	zakonny (franciszkanie konwentualni)	2 lipca 2011 r.	kard. Zenon Grocholewski

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 2.
Rekoronacje papieskie (na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej) wizerunków Matki Bożej
w Polsce w latach 1990–2011

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wezwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Przebieg rekoronacji
1.	Płonka Kościelna	łomżyńska	św. Michała Archanioła	obraz Matki Bożej Płonkowskiej	diecezjalny	Obraz koronowany na prawie papieskim 30 czerwca 1965 r. przez kard. Józefa Glempa. W 1989 r. skradziono korony. Obraz został rekoronowany 15 sierpnia 1990 r.
2.	Jodłówka	przemyska	Matki Bożej Pocieszenia	obraz Matki Bożej Pocieszenia	diecezjalny	Obraz koronowany na prawie papieskim 31 sierpnia 1975 r. przez kard. Karola Wojtyłę. W dniu 22 października 1987 r. korony zostały skradzione przez nieznaną sprawców. Rekoronacji obrazu dokonał papież Jan Paweł II 2 czerwca 1991 r. w Rzeszowie.
3.	Sulisławice	sandomierska	Narodzenia NMP	obraz Matki Bożej Sulisławskiej	zakonny (zmarłychwstań- cy)	Obraz koronowany na prawie papieskim 8 września 1913 r. przez bpa Mariana Ryksa. W dniu 7 lipca 1991 r. abp Józef Kowalczyk dokonał rekoronacji cudownego obrazu.
4.	Dąbrowka Kościelna	gnieźnieńska	Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej	obraz Matki Bożej Pocieszenia	diecezjalny	Obraz koronowany na prawie papieskim 15 czerwca 1969 r. przez Prymasa Polski, kard. Stefana Wyszyńskiego i abpa Antoniego Barniaka. W 1989 r. korony zostały skradzione. Rekoronacji obrazu dokonał 26 czerwca 1994 r. abp Józef Kowalczyk i abp Henryk Muszyński.
5.	Borek Stary	przemyska	Wniebowzięcia NMP i św. Jacka	obraz Matki Bożej Borkowskiej	zakonny (dominikańskie)	Obraz koronowany na prawie papieskim 15 sierpnia 1919 r. przez bpa Józefa Sebastiana Pelczara. Po kradzieży koron w 1960 r. rekoronacji obrazu w 1961 r. dokonał bp Franciszek Barda. Korony ponownie skradziono w 1992 r. Druga rekoronacja miała miejsce w 1995 r.

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wezwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Przebieg rekonakcji
6.	Warszawa-Służew	warszawska	Klasztor św. Dominika	Obraz Matki Bożej Królowej Różańca Świętego; Bł. Michał Czartoryski	zakonny (dominikańskie)	Obraz koronowany na prawie papieskim w Żółkwi 6 października 1929 roku przez abpa Bolesława Twardowskiego, metropolitę lwowskiego. Rekonakcji obrazu dokonał Prymas Polski, ks. kard. Stefan Wyszyński w dniu 9 września 1965 roku kardynał Stefan Wyszyński. W dniu 1 stycznia 1997 r. Prymas Polski, kard. Józef Glemp poświęcił i nadał na obraz nowe korony, będące replikami pierwszych koron z 1929 roku.
7.	Bydgoszcz	bydgoska	św. Marcina i Mikołaja	obraz Matki Bożej Pięknej Miłości	diecezjalny	Obraz koronowany na prawie papieskim 29 maja 1966 r. przez prymasa Polski, kard. Stefana Wyszyńskiego. Aktu powtórej koronacji dokonał 7 czerwca 1999 r. papież Jan Paweł II.
8.	Sianowo	pelplińska	Narodzenia Najświętszej Maryi Panny	figura Matki Bożej Królowej Kaszub	diecezjalny	Figura koronowana na prawie papieskim w 1996 r. W nocy z 23 na 24 kwietnia nieznanymi sprawcami skradli korony i wola. Rekonakcja odbyła się 21 lipca 2002 r.
9.	Pszów	katowicka	Narodzenia NMP	obraz Matki Bożej Uśmiechniętej	diecezjalny	Obraz koronowany w 1979 r. i 1990 r. Dnia 8 września 2002 r. abp Damian Zimoń dokonał ponownej koronacji obrazu na prawie papieskim.
10.	Wysockie Koło	radomska	NMP Królowej Różańca Świętego	obraz Matki Bożej	zakonny (dominikańskie)	Obraz koronowany na prawie papieskim 18 sierpnia 1974 r. przez prymasa Polski, kard. Stefana Wyszyńskiego. Rekonakcji obrazu dokonał 22 sierpnia 2004 r. bp Andrzej Dzięga.
11.	Częstochowa – Jasna Góra	częstochowska	św. Barbary	obraz Matki Bożej Częstochowskiej	zakonny (paulini)	Z okazji 100. rocznicy rekonakcji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej w dniu 4 września 2010 r. Prymas Polski, abp Józef Kowalczyk nadał na ikonę nowe korony i sukienkę.

Lp.	Miejscowość	Diecezja	Wezwanie parafii	Przedmiot kultu	Patronat	Przebieg rekonakcji
12.	Żarki – Leśniów	częstochowska	Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny	figurka Matki Bożej Królowej Rodzin	zakonny (paulini)	Obraz koronowany na prawie papieskim 13 sierpnia 1967 r. przez Prymasa Polski, kard. Stefan Wyszyńskiego. Złote korony zostały skradzione 2 grudnia 2010 r. Rekonakcji obrazu dokonał abp Stanisław Nowak oraz bp Antoni Długosz i bp Jan Wątroba

Źródło: opracowanie własne.

w latach 1717–1992. W trakcie badań przeprowadzonych przez autorów prezentowanego opracowania okazało się jednak, że wykaz koronowanych na prawie papieskim wizerunków Najświętszej Maryi Panny do 1992 r., opracowany przez A. Witkowską, wymaga powtórnej i gruntownej weryfikacji, gdyż zawiera, niestety, szereg błędów merytorycznych. Zasadniczym problemem jest bowiem zbadanie, czy ponad 220 papieskich koronacji przeprowadzonych na ziemiach polskich do 2011 r. zostało przeprowadzonych „w imieniu i powagą Papieża” oraz po otrzymaniu stosownego zezwolenia od Kongregacji Kultu Bożego Stolicy Świętej¹⁷. Przeprowadzone przez autorów wstępne badania wykazały, że w przypadku co najmniej kilku ośrodków z koronowanymi przed 1992 r. wizerunkami maryjnymi (jak np. obrazu Matki Bożej Pocieszenia w Kętach, figury Matki Bożej Brzemiennej w Gdańsku-Matemblewie i figury św. Anny Samotrzeciej na Górze Świętej Anny) można jedynie mówić o koronacji na prawie diecezjalnym. W dalszych opracowaniach związanych z koronacjami łaskami słynących wizerunków w Polsce należałoby się zająć także koronacjami przeprowadzonymi na prawie diecezjalnym – warto bowiem zaznaczyć, że tylko w latach 2000–2010 dokonano w Polsce ponad 80 biskupich koronacji – głównie wizerunków Matki Bożej oraz koronacje wizerunków św. Anny w Lubartowie i Prostyni, a także obrazu św. Antoniego w Chełmie. Ważnym zagadnieniem do zbadania są także rekoronacje i powtórne koronacje wizerunków maryjnych.

Ważnym źródłem informacji wykorzystanym przy opracowaniu prezentowanej publikacji okazały się prace związane z sanktuariami w poszczególnych regionach Polski. Do wybranych tego typu opracowań należą prace: S. Drajewskiego¹⁸, W. Głowy¹⁹, W. Guzewicza²⁰, I. Hodorowicz i F. Mroza²¹, A. Jackowskiego²², A. Kielbasy²³, P.A. Kozyry²⁴, Z.J. Kraszewskiego, A. Chacińskiego i H.J. Kaczmarzkiego²⁵, A. Kubajaka²⁶, W. Łydki²⁷, J. Mikruta²⁸, H. Małeckiego i A. Dziuroka²⁹, A. Motyki³⁰, M. Pawłowiczowej³¹, W. Rozynkowskiego i M. Mroza³², A. Sawy³³, I. Sołjan³⁴, E. Szczotoka, J. Morcinka i A. Liskowackiej³⁵ oraz K. Wierzby³⁶.

Najbardziej obszernym opracowaniem, w którym dokonano szczegółowej prezentacji sanktuariów maryjnych z koronowanymi na mocy bulli papieskiej wizerunków Matki Bożej, jest *Przewodnik po sanktuariach maryjnych*³⁷ opracowany przez siostry niepokalanki z Szymanowa. Pierwsze wydanie tego przewodnika ukazało się 1985 r., ostatnie – piąte – w 1999 r., do którego w 2002 r. dołączono suplement. Niestety, praca ta pomimo wielu poprawek i uzupełnień, zawiera wiele poważnych błędów. Na szczególne wyróżnienie zasługują także badania i materiały Krzysztofa Przygody – przewodnika PTTK z Warszawy³⁸.

Charakterystyka koronacji papieskich wizerunków Najświętszej Maryi Panny w Polsce w latach 1990–2011

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że w Polsce w latach 1990–2011 na mocy bulli papieskiej dokonano 89 aktów koronacyjnych wizerunków Matki Bożej (68 obrazów, 19 figur, 1 ikona, 1 malowidło ściennie). Do tej grupy zaliczono także 12 aktów rekoronacyjnych i powtórnych koronacji obrazów Matki Bożej w: Płonce Kościelnej (rekoronacja), Jodłówce (rekoronacja), Sulisławicach (rekoronacja), Dąbrówce Kościelnej (rekoronacja), Borku Starym (rekoronacja), Warszawie (klasztor św. Dominika na Służewie – trzecia koronacja), Bydgoszczy (druga koronacja), Sianowie (rekoronacja), Pszowie (trzecia koronacja), Wysokim Kole (druga koronacja), Leśniowie (rekoronacja) oraz na Jasnej Górze w Częstochowie, gdzie z okazji 100. rocznicy rekoronacji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej Prymas Polski abp Józef Kowalczyk nałożył na ikonę nowe korony i sukienkę. Przy tej okazji należy także wspomnieć, że 20 grudnia 2000 r. na Placu św. Piotra w Watykanie papież Jan Paweł II ukoronował figurkę Dzieciątka Jezus, która obecnie znajduje się na Jasnej Górze³⁹.

Najwięcej papieskich koronacji wizerunków maryjnych odbyło się w: 1997 r. (12, w tym jedna rekoronacja), 1991 (9, w tym dwie rekoronacje) i 2000 r. (10). Wysoka liczba koronacji w latach 1991 i 1997 wiąże się z IV i VI pielgrzymką papieża Jana Pawła II do Polski. Warto zaznaczyć, że w analizowanym okresie Papież-Polak osobiście koronował 22 wizerunki Najświętszej Maryi Panny w Polsce: 7 w 1991 r. (Jodłówka, Łukawiec, Kielce, Łomża, Elk, Kalisz-Niedźwiady i Wadowice), 1 w 1993 r. (Darłowo), 7 w 1997 r. (Wrocław – katedra, Krzeszów, Gniezno, Skulsk, Haczów, Jaślicka i Wielkie Oczy), 1 w 1998 r. (Jamna) i 5 w 1999 r. (Wejherowo, Warszawa, Jaworzno – Osiedle Stare, Wadowice i Bydgoszcz)⁴⁰. Koronacje obrazów maryjnych przeprowadzone w 2000 r. wpisywały się z kolei w specjalny program duszpasterski poszczególnych sanktuariów, realizowany z okazji Roku Świętego 2000. W ostatnich latach proces koronacji wizerunków Matki Bożej koronami papieskimi wyraźnie zmalał – w latach 2001–2010 dokonano 27 papieskich aktów koronacyjnych, w ostatnich pięciu latach (2006–2011) zaledwie 12 (w tym dwie rekoronacje). Dla porównania w latach 1991–2000 było 60 koronacji, a w latach 1961–1970 – 39. W analizowanym okresie jedynie w 2003 r. nie odbyła się żadna uroczystość koronacyjna wizerunku Najświętszej Maryi Panny.

W badanym zakresie czasowym najwięcej wizerunków Najświętszej Maryi Panny na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej koronował bł. Jan Paweł II – 22, kard. Józef Glemp – 16 (w tym 2 rekoronacje), Prymas Polski, abp Józef Kowalczyk – 15 (w tym 3 rekoronacje), kard. Franciszek Macharski (10) i abp Stanisław Nowak (6, w tym 1 rekoronacja). Jedynym wizerunkiem Matki Bożej w Polsce koronowanym przez papieża Benedykta XVI jest łaskami słynący obraz Matki Bożej Trybunalskiej,

znajdujący się obecnie w jezuickim kościele pw. św. Franciszka Ksawerego w Piotrkowie Trybunalskim. Benedykt XVI ukoronował ten wizerunek podczas Mszy św. odprawionej 26 maja 2006 r. na placu Piłsudskiego w Warszawie. Warto podkreślić, że była to pierwsza koronacja obrazu dokonana przez papieża.

Analizując rozmieszczenie sanktuariów z koronowanymi w latach 1990–2011 na mocy bulli papieskiej wizerunkami maryjnymi, należy stwierdzić, że najwięcej tego typu maryjnych ośrodków kultowych znajduje się w diecezji krakowskiej (11 sanktuariów), a także w diecezjach: częstochowskiej (6) oraz ełckiej i radomskiej (po 5 sanktuariów) (por. tab. 1). Wyraźnie wyróżniają się także Karpaty Polskie, gdzie w analizowanym okresie ukoronowano papieskimi koronami 13 wizerunków Matki Bożej. W tym miejscu należy podkreślić, że z grupy ponad 90 karpaccich sanktuariów maryjnych, aż 52 ośrodki mają koronowane wizerunki Matki Bożej (35 wizerunków zostało koronowanych na prawie papieskim, zaś 17 na prawie biskupim – diecezjalnym). Warto również zwrócić uwagę, że w zachodniej i północno-zachodniej Polsce tylko w trzech sanktuariach – Darłowie, Krzeszowie i Wieleniu Zaobrzańskim, ukoronowano papieskimi koronami wizerunki Matki Bożej (ryc. 1).

Analizując patronat sanktuariów z koronowanymi wizerunkami maryjnymi, należy stwierdzić, że 61 placówek znajduje się pod patronatem kleru diecezjalnego. 28 sanktuariów (31% ogółu) znajduje się pod opieką zgromadzeń zakonnych: franciszkanów (OFM – Zakonu Braci Mniejszych) – w Pińczowie, Wieliczce i Wejherowie, franciszkanów konwentualnych (OFMConv – Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych) we Wrocławiu, Gnieźnie, Darłowie i Głogówku, kapucynów (OFMCap. – Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów) – we Włodawie-Orchówku, dominikanów w Borku Starym, Jamnej, Warszawie, Wysokim Kole oraz na Wiktorówkach w Zakopanem, augustianów w Krakowie, jezuitów w Piotrkowie Trybunalskim, kanoników regularnych w Krakowie, pallotynów w Czarnej, paulinów w Leśniowie i Częstochowie, redemptorystów w Krakowie, saletynów w Dębowcu, salezjanów w Szczyrku i Twardogórze, salwatorianów w Trzebini, zmartwychwstańców w Sulisławicach, a także Wspólnoty Ojców Szensztackich w Bęczkowicach (tab. 1). Tylko dwoma sanktuariami opiekują się żeńskie zgromadzenia zakonne – karmelitanki bose w Kaliszu-Niedźwiadach oraz niepokalanki w Kościerzynie.

Ciekawie przedstawia się także analiza dotycząca sanktuariów z koronowanymi wizerunkami Matki Bożej ze względu na ich lokalizację w sieci osadniczej. Wykorzystano w tym celu wprowadzony przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego podział na parafie miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie⁴¹. Wśród analizowanych parafii, w których znajdują się koronowane wizerunki maryjne, największą grupę stanowią te o charakterze miejsko-wiejskim – 32 parafie (36% ogółu). Nieco mniejszy udział stanowią parafie o charakterze wiejskim – 31 placówek (35%). Parafii miejskich jest 26. Warto podkreślić, że papieskie koronacje wizerunków Matki Bożej odbywały się w kilku dużych miastach: Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Katowicach i Bydgoszczy.

Ryc. 1.
Sanktuaria w Polsce z wizerunkami Matki Bożej koronowanymi i rekononowanymi na prawie papieskim w latach 1990–2011

Źródło: F. Mróz i Łukasz Mróz (2012).

Zakończenie

Sanktuaria maryjne z łaskami słynącymi i koronowanymi wizerunkami Najświętszej Maryi Panny to miejsca szczególnego kultu Matki Bożej Królowej. Są one świadectwem żywej i szczerej wiary wielu pokoleń Polaków. I choć w ostatnim dziesięcioleciu w Polsce coraz bardziej są widoczne tendencje do sekularyzacji życia i spychania wiary do indywidualnego przeżycia, to pielgrzymowanie do sanktuariów maryjnych cieszy się stale rosnącą popularnością.

Zdaniem autorów tego opracowania, proces koronacji wizerunków Matki Bożej na mocy bulli papieskiej osiągnął w Polsce już pewien stan „nasylenia”. Do końca 2011 r. ukoronowano bowiem papieskimi koronami ponad 220 wizerunków Najświętszej Maryi Panny. Dlatego też należy przypuszczać, że w ciągu najbliższego dziesięciolecia liczba sanktuariów z tego typu wizerunkami wzrośnie minimalnie. Z kolei obserwując w wielu sanktuariach o randze lokalnej inicjatywę i działania zmierzające do rozwoju w danym ośrodku kultu łaskami słynących wizerunków Matki Bożej, należy przypuszczać, że w najbliższych latach prace te zostaną zwieńczone koronacjami na prawie diecezjalnym.

Należy mieć nadzieję, że w niepewnych najbliższych dekadach wypełnią się słowa wypowiedziane na łożu śmierci przez Prymasa Tysiąclecia, kard. Stefana Wyszyńskiego: „Przyjdą nowe czasy, wymagają one nowych światła, nowych mocy, Bóg je da w swoim czasie... Wszystko zawierzyłem Matce Najświętszej i wiem, że nie będzie słabszą w Polsce, choćby się ludzie zmieniali”⁴².

Przypisy:

¹ Koronacje na mocy dekretu Stolicy Apostolskiej.

² *Obrzęd koronacji wizerunku Najświętszej Maryi Panny*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2004, s. 8–9.

³ *Ibidem*, s. 9–10, 33.

⁴ *Ibidem*, s. 33.

⁵ *Ibidem*, s. 33–34.

⁶ www.ekai.pl/biblioteka/dokumenty/x514/przemowienie-wygloszone-w-czasie-koronacji-obrazow-matki-bozej/ [pozyskano 18 grudnia 2011 r.].

⁷ A. Witkowska, *Uroczyste koronacje wizerunków maryjnych na ziemiach polskich w latach 1717–1992*, [w:] A. Jackowski, A. Witkowska, S. Z. Jabłoński, I. Soljan, E. Bilska (red.), *Przestrzeń i sacrum. Geografia kultury religijnej w Polsce i jej przemiany w okresie od XVII do XX w. na przykładzie ośrodków kultu i migracji pielgrzymkowych*, Instytut Geografii UJ, Kraków 1996, s. 88.

⁸ *Ibidem*.

⁹ A. Fridrich, *Historie cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce*, t. II, Kraków 1904, s. 7.

¹⁰ *Ibidem*, s. 9.

¹¹ A. Witkowska, *Uroczyste koronacje wizerunków maryjnych*, *op. cit.*, s. 90–91.

¹² *Ibidem*, s. 89.

¹³ *Obrzęd koronacji wizerunku*, *op. cit.*, s. 5–6.

¹⁴ W dniu 7 października 1973 r. Prymas Tysiąclecia, kard. Stefan Wyszyński dokonał uroczystej rekonakcji cudownego obrazu Matki Bożej Łaskawej w Warszawie.

¹⁵ Por. A. Fridrich, *Historie cudownych obrazów*, *op. cit.*, s. 13–14.

¹⁶ A. Witkowska, *Uroczyste koronacje wizerunków maryjnych*, *op. cit.*, s. 92.

¹⁷ Obecnie w Polsce rejestruje się ponad 560 sanktuariów maryjnych – około 70% ogółu ośrodków pielgrzymkowych. W ponad 220 sanktuariach znajdują się koronowane na prawie papieskim wizerunki Najświętszej Maryi Panny, natomiast w ponad 100 ośrodkach pątnicznych wierni otaczają wielkim kultem wizerunki Matki Bożej, koronowane na prawie biskupim.

¹⁸ S. Drajewski, *Na pielgrzymkowym szlaku. Miejsca kultu religijnego w Wielkopolsce*, Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu, Poznań 1999.

¹⁹ W. Głowa, *Pielgrzymki do sanktuariów maryjnych w diecezji przemyskiej jako przejaw kultu Matki Bożej*, „Premislae Christiana”, Przemysł 1984, s. 275–284.

²⁰ W. Guzewicz, *Sanktuaria diecezji ełckiej*, Wydawnictwo Diecezjalne Adalbertinum, Ełk 2011.

²¹ I. Hodorowicz i F. Mróz, *Pielgrzymowanie i turystyka religijna do ośrodków pielgrzymkowych w Tatrach i na Podhalu*, [w:] A. Jackowski, F. Mróz, I. Hodorowicz (red.), *Turystyka religijna na obszarach górskich*, Nowy Targ 2009, s. 173–195.

²² A. Jackowski (red.), *Miejsca Święte Rzeczypospolitej. Leksykon*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1998; *Idem*, *Pielgrzymowanie*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1998; A. Jackowski, A. Witkowska, S. Z. Jabłoński, I. Soljan, E. Bilska (red.), *Przestrzeń i sacrum*, *op. cit.*; A. Jackowski, I. Soljan i E. Bilska-Wodecka, *Religie świata. Szlaki pielgrzymkowe*. *Wielka encyklopedia geografii świata*, t. 15, Wyd. KURPISZ, Poznań 2011.

²³ A. Kielbasa, *Sanktuaria archidiecezji wrocławskiej w latach 1976–1994*, [w:] I. Dec. (red.), *Patientia et caritas. W hołdzie Księdzu Kardynałowi Henrykowi Gulbinowiczowi Arcybiskupowi Metropolicie Wrocławskiemu w 25-lecie sakry biskupiej 8 II 1970–8 II 1995*, Wrocław 1995, s. 359–387.

²⁴ P.A. Kozyra, *Sanktuaria maryjne ziemi zamojskiej*, „Wiadomości Kai”, 31 sierpnia 2003 r., s. 13–14.

²⁵ Z. J. Kraszewski, A. Chaciński i H. J. Kaczmarski, *Sanktuaria i kościoły maryjne diecezji warszawsko-praskiej*, Wydawnictwo Formica, Warszawa 1997.

²⁶ A. Kubajak, *Najsławniejsze sanktuaria Polski*, Wydawnictwo Kubajak, Krzeszowice 2000.

²⁷ W. Łydka (red.), *Sanktuaria diecezji kieleckiej*, Kielce 1990.

- ²⁸ J. Mikrut, *Koronowane obrazy i figury Matki Bożej w archidiecezji krakowskiej*, Biblioteczka Służby Liturgicznej nr 22, Kraków 1985.
- ²⁹ H. Małecki, A. Dziurok, *Sanktuaria odpustu jubileuszowego w archidiecezji warszawskiej*, Centrum Katechetyczne Archidiecezji Warszawskiej, Agencja Katolików „Mag”, Warszawa 2000.
- ³⁰ A. Motyka, *Sanktuaria diecezji rzeszowskiej*, Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie, Rzeszów 2001.
- ³¹ M. Pawłowiczowa, *Obrazy Matki Bożej przywiezione po II wojnie światowej z Kresów Wschodnich*, „Pamiętnik Rodzin”, nr 11/1998, s. 1–3.
- ³² W. Rozynkowski i M. Mróz (red.), *Sanktuaria maryjne diecezji toruńskiej*, Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne, Toruń 2003.
- ³³ A. Sawa, *Miejsca wiary i łaski. Szlaki i kościoły Wielkiego Jubileuszu 2000 na Ziemi Świętokrzyskiej*, Agencja „JP”, Kielce; *Idem*, 2001, *Pielgrzymowanie po Ziemi Świętokrzyskiej. Sanktuaria i kościoły z wizerunkami słynącymi łaskami*, Agencja „JP”, Kielce 2000.
- ³⁴ I. Sołjan, *Ośrodki kultu maryjnego w Karpatach Polskich (1772–1992)*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków 2002.
- ³⁵ E. Szczotok, J. Morcinek, A. Liskowacka, *Sanktuaria Maryjne w archidiecezji katowickiej w 75-lecie jej powstania*, Kuria Metropolitalna w Katowicach, Katowice 2000.
- ³⁶ K. Wierzbna, *Wydeptane ścieżki, wyłobione ślady... Miejsca Święte wokół Krakowa – przewodnik*, Wydawnictwo Unum, Kraków 2000.
- ³⁷ Grażyna od Wszechpośrednictwa, *Gizela od Niepokalanego Serca Maryi*, Romana Szymczak (oprac.), *Z dawna Polski Tyś Królową. Przewodnik po sanktuariach maryjnych. Koronowane wizerunki Matki Bożej 1717–1999*, wyd. 5 (popr. i uzupełn.), Siostry Niepokalanki, Szymanów 1999; *Z dawna Polski Tyś Królową. Suplement do V wydania*, Siostry Niepokalanki, Szymanów 2002.
- ³⁸ Por. K. Przygoda (oprac.), *Koronacje wizerunków Matki Bożej*, „Miejsca Święte”, nr 5 (53), 2001, s. 71.
- ³⁹ K. S. Górniak i K. Hajduk, *Jasnogórskie Dzieciątko Jezus. 10. rocznica koronacji*, „Niedziela” nr 52/2010, s. 27.
- ⁴⁰ Por. A. Jackowski i I. Sołjan (red.), *Leksykon pielgrzymek Jana Pawła II*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005, s. 490–491, 496–497, 500–502.
- ⁴¹ Por. W. Zdaniewicz, S. H. Zaręba, R. Stępisiewicz (red. naukowa), *Wykaz parafii w Polsce 2006*, t. I, Warszawa 2006, s. 12.
- ⁴² <http://www.franciszkanie.pl/news.php?id=321> [dostęp 22 grudnia 2011 r.].

Papal coronations (by decree of the Holy See) of the painting of the Mother of God in Poland in 1990–2011

(SUMMARY)

The coronation of miraculous images of the Mother of God is one of the expressions of reverence that the Catholic Church holds towards the Blessed Virgin Mary and is also a sign of gratitude for the grace and divine blessings received through her intercession. The paper analyzes the process of coronation of the miraculous images of the Mother of God in Poland in the years 1990–2011, as decreed by the Holy See. In the analyzed period, there were 89 acts of papal coronation of the images of the Mother of God (68 paintings, 1 icon, 1 wall painting). This also includes 12 repeat coronation acts. The largest number of papal coronations of the images of the Mother of God took place in 1997 (12 coronations, including one repeated coronation), 2000 (10 coronations) and 1991 (9 coronations, including 2 repeated coronations). The large number of coronations in the years 1991 and 1997 can be associated with the 4th and 6th visits to Poland by Pope John Paul II. In the analyzed period, the largest number of images of the Mother of God were crowned by: John Paul II – 22 images; Cardinal Józef Glemp, former Senior Cardinal of Poland – 16 (and 2 repeated coronations); and Archbishop Józef Kowalczyk, the current Senior Cardinal of Poland – 15 (and 3 repeated coronations). The largest number of coronations (11) during the years 1990–2011 occurred in the Diocese of Kraków. Other top locations were the dioceses of Częstochowa (6) and Elk and Radom (5 each). Finally, thirteen images were crowned in the Polish Carpathian.

Franciszek Mróz, dr
Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
Kraków
Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
Nowy Targ

Łukasz Mróz, mgr
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński
Kraków